

9. BÖLÜM TÜRKÇE

KONULAR

- Sözcük Türleri
- Fiiller
- Fiil Kipleri
- Yapıca Fiiller
- Kök, Ek, Gövde
- Atasözleri ve Deyimler
- Alıştırmalar

• Sözcük Türleri

İsimler: Canlı ve cansız bütün varlıkları, kavramları, duyguları, düşünceleri, durumları ve bunların birbiriyle olan münasebetlerini tek tek veya cins cins karşılayan sözcüklere isim (ad) denir.

Sıfatlar: Varlıkları niteleyen ya da belirten sözcüklere sıfat denir.

Zamirler: Cümlelerde isimlerin (adların) daha önce geçmiş kavramların yerini tutan sözcüklere zamir denir.

Zarflar: Fiillerin, sıfatların ya da görev bakımından kendilerine benzeyen sözcüklerin anlamlarını çeşitli yönlerden etkileyen sözcüklere zarf (belirteç) denir.

Edatlar: Tek başlarına anlamı olmayan, cümle içerisinde anlam kazanan sözcükler ve kavramlar arasında, anlamca ilgi kurmaya yarayan sözcüklere edat denir.

Bağlaçlar: Aralarında anlam bakımından bağlantılı olan cümleleri, kavramları anlam ve şekil yönüyle birbirine bağlayan sözcüklere bağlaç denir.

Ünlemler: Üzüntü, sevinç, heyecan, coşku, şaşma, acıma, kızma, ürperme v.b. duyguları ifade eden sözcükler, ünlem sözcükleridir.

İkilemeler: Aynı türden kelimelerin tekrar edilmesiyle oluşan gruplar ikileme sözcükleridir.

Yansımalar: Bilinen veya bilinmeyen herhangi bir şeyin çıkardığı sese benzer seslerden oluşturulan sözcükler yansıma sözcükleridir.

Fiiller: Varlıkların yaptıkları bütün işleri, hareketleri ve oluşları, belirli bir zamana ve şahısa bağlı bir şekilde belirten sözcüklere fiil (eylem) denir.

- İçinde fiilin yapıldığı veya yapılmış olduğu zaman dilimi *geçmiş zamandır*.

Örnek: **Abdullah dün gelmiş.**

- İçinde fiilin yapılmakta olduğu zaman dilimi *şimdiki veya geniş zamandır*.

Örnek: **Abdullah geliyor.**

-İçinde fiilin yapılacağı süreci gösteren zaman ise *gelecek zamandır*.

Örnek: **Abdullah yarın gelecek.**

Fiillerde işi yapan varlıklara kişi (şahıs) denir.

1. Kişi: Ben (tekil) Biz (çoğul)
2. Kişi: Sen (tekil) Siz (çoğul)
3. Kişi: O (tekil)Onlar (çoğul)

• **Fiil Kipleri:** Zaman eki almış fiilin, ayrıca kişi eki de almasıyla ortaya çıkan biçimine kip denir.

Fiil Kökü + Zaman Eki + Kişi Eki = Kip

a) Haber (Zaman) kipleri b) Dilek (İsteme) kipleri

Haber (zaman) kipleri: Haber (zaman) kipleri, zaman kavramlı kiplerdir. Fiilin yapıldığını, yapılmakta olduğunu veyahut yapılacağını bildirir.

1. Di'li geçmiş zaman: Fiilin kesin olarak yapıldığını anlatır. Fiilin, anlatımdan önce yapıldığını bildirir.

Fiil tabanı (kök ya da gövde) + di'li geçmiş zaman eki "-di" + kişi eki = di'li geçmiş zaman kipi.

Örnek çekim:

1. tekil şahıs:.....aldım
1. çoğul şahıs:..... aldık
2. tekil şahıs:..... aldın
2. çoğul şahıs:..... aldınız
3. tekil şahıs:.....aldı
3. çoğul şahıs:.....aldılar

2. Miş'li geçmiş zaman: Kesin anlamlı değildir. Fiilin, sözden önce yapıldığını anlatır.

Fiil tabanı (kök ya da gövde) + miş'li geçmiş zaman eki "-miş" + kişi eki = miş'li geçmiş zaman kipi.

Örnek çekim:

1. tekil şahıs: okumuşum
1. çoğul şahıs:..... okumuşuz
2. tekil şahıs:..... okumuşsun
2. çoğul şahıs:..... okumuşsunuz
3. tekil şahıs: okumuş
3. çoğul şahıs:..... okumuşlar

3. Şimdiki zaman kipi: Fiilin yapılırken, olurken söylendiğini bildirir.

Fiil tabanı (kök ya da gövde) + Şimdiki zaman eki "-yor" + kişi eki = Şimdiki zaman kipi

- Örnek çekim: 1. tekil şahıs:..... görüyorum
1. çoğul şahıs:.....görüyoruz
 2. tekil şahıs:.....görüyorsun
 2. çoğul şahıs:..... görüyorsunuz
 3. tekil şahıs:.....görüyor
 3. çoğul şahıs:..... görüyorlar

4. Gelecek zaman kipi: Fiilin sözden önce yapılacağını bildirir.

Fiil tabanı (kök ya da gövde) + Gelecek zaman eki "-ecek, -acak" + kişi eki = Gelecek zaman kipi

- Örnek çekim: 1. tekil şahıs: çalışacağım
1. çoğul şahıs:..... çalışacağız
 2. tekil şahıs:..... çalışacaksın
 2. çoğul şahıs:..... çalışacaksınız
 3. tekil şahıs:.....çalışacak
 3. çoğul şahıs:..... çalışacaklar

5. Geniş zaman kipi: Fiilin her zaman yapıldığını, yapılacağını anlatır.

Fiil tabanı (kök ya da gövde) + Geniş zaman eki "-ır" + kişi eki = Geniş zaman kipi

- Örnek çekim: 1. tekil şahıs:..... dinlerim
1. çoğul şahıs:.....dinleriz
 2. tekil şahıs:dinlersin
 2. çoğul şahıs:..... dinlersiniz
 3. tekil şahıs:.....dinler
 3. çoğul şahıs:..... dinlerler

Dilek (İsteme) Kipleri:

Dilek (İsteme) kipleri istek, gereklilik, koşul anlamlı kiplerdir.

1. İstek kipi:

Fiil tabanı (kök ya da gövde) + İstek kipi eki "- e, - a" + kişi eki = İstek kipi

Örnek çekim:

1. tekil şahıs: geleyim
1. çoğul şahıs:..... gelelim
2. tekil şahıs: gelesin
2. çoğul şahıs:..... gelesiniz
3. tekil şahıs: gele
3. çoğul şahıs:..... gelsinler

2. Gereklilik kipi

Fiil tabanı (kök ya da gövde) + Gereklilik kipi eki "- meli, - malı" + kişi eki = Gereklilik kipi

Örnek çekim:

1. tekil şahıs:..... yürümeliyim
1. çoğul şahıs:..... yürümeliyiz
2. tekil şahıs:..... yürümelisin
2. çoğul şahıs: yürümelisiniz
3. tekil şahıs:..... yürümeli
3. çoğul şahıs:..... yürümeliler

• Yapıca Fiiller

- 1- Basit Fiiller
- 2- Türemiş Fiiller
- 3- Bileşik Fiiller

- **Basit fiiller:** Başka bir kelimedenden türememiş, başka bir kelimeyle birleşmemiş asıl fiillerdir.

Örnekler: Bil-mek, gez-mek.

- **Türemiş fiiller:** Fiil, isim veyahut sıfatların kök ve gövdelerine yapım eklerinin eklenmesiyle oluşturulan fiillerdir. Örnekler: Baş-la-mak, kara-la-mak.

- **Bileşik fiiller:** Birden fazla kelimenin birleşmesiyle oluşturulan fiillerdir.

Örnek: Yaz-a-bil-mek, bak-a-kal-mak gibi.

Bileşik fiiller üçe ayrılır

1. Özel bileşik fiiller:

a) **Yeterlilik fiili:** Fiil kök ya da gövdelerine “-e (-a)” ekiyle beraber bilmek fiili getirilerek yapılır.

Örnek: Gör-e-bilmek, bak-a-bilmek gibi.

b) **Tezlik fiili:** Fiil kök ya da gövdelerine “-ı (ı, u, ü)” ekiyle beraber vermek fiili getirilerek yapılır.

Örnek: Gel-i-vermek, yaz-ı-vermek gibi.

c) **Süreklilik fiili:** Fiil kök ya da gövdelerine “-a (-e)” ekiyle beraber, bu eklerle uyacak şekilde “durmak, kalmak, gelmek “ fiileri getirilerek yapılır.

Örnek: Gez-e-durmak, bak-a-kalmak gibi.

d) **Yaklaşma fiili:** Fiil kök ya da gövdelerine “-e (-a)” ekiyle beraber vermek fiili getirilerek yapılır.

Örnek: Düş-e-yazmak, öl-e-yazmak gibi.

e) **İsteklenme fiili:** Fiil kök ya da gövdelerine “-eceği” veya “-esi” ekleriyle beraber, gelmek fiili getirilerek yapılır.

Örnek: Gör-eceği-i-geldi, gid-e-sim-geldi gibi.

2. Yardımcı bileşik fiiller

Yardımcı fiiller isim ve fiillerin birleşmesinden oluşur. Yardımcı fiiller, isim ve isim soylu sözcüklere iş, hareket, oluş, yargı anlamı veren “etmek, olmak, eylemek, kılmak” fiillerinden oluşur.

- Etmek yardımcı fiiliyle yapılanlar.
- Olmak yardımcı fiiliyle yapılanlar.
- Eylemek yardımcı fiiliyle yapılanlar.
- Kılmak yardımcı fiiliyle yapılanlar.

3. Anlamca kaynaşmış bileşik fiiller

Etmek, olmak, eylemek, kılmak yardımcı fiillerinin dışındaki diğer fiiller, isim soylu sözcüklerle birleşebilir veya gruplar oluşturabilirler. Oluşan bu yeni fiiller, gerçek sözlük anlamlarından farklı anlamlar taşırlar. Ayrıca bazıları deyimleşirler. Örnek: Yardım etmek, hissetmek, hak etmek.

Ek Fiil

1. Hikâye biçimi: Basit zamanlı fiilin sonuna, ek fiilin di'li geçmiş zamanının eklenmesiyle oluşur. Örnek: Geliyor-idim.

2. Rivayet biçimi: Basit zamanlı fiilin sonuna, ek fiilin miş'li geçmiş zamanının eklenmesiyle oluşur. Örnek: Duruyor-imiş.

3. Koşul biçimi: Basit zamanlı fiilin sonuna, ek fiilin koşul kipinin eklenmesiyle oluşur. Örnek: Yürüyor-ise.

Fiillerde Çatı

Fiiller bağlı oldukları özne ve nesnelere göre çeşitli özellikler gösterirler. Bu özellikler "fiillerde çatı" başlığı altında incelenir. Fiillerde çatı, öznenin (Fiili yapan unsur) durumuna ve nesnenin (Fiilden etkilenen unsur) durumuna göre iki bölümde incelenir:

1. Özne durumuna göre fiilde çatı, kendi arasında dörde ayrılır:

a) Etken fiiller: Özneleri yapıcı olan fiillerdir.

Örnek: Mustafa kitap okudu.

Özne Yüklem (Fiil)

b) Edilgen fiiller: Özneleri fiilin etkisindedir. Edilgen çatılı fiillerde özneye "sözde özne" denir.

Örnek: Mektup hemen hazırlandı.

Sözde Özne Yüklem (Fiil)

c) Dönüşlü fiiller: Öznenin yaptığı işten direk olarak etkilenen fiillerdir.

Örnek: Bilgisayar akşamleyin tamir edildi.

Özne Yüklem (Fiil)

d) İşteş fiiller: Birden fazla öznenin aynı zamanda aynı fiile bağlı olduğu fiillerdir.

Örnek: Ahmet ve Osman telefonda görüştüler.

Özne Yüklem (Fiil)

2. Nesne durumuna göre fiilde çatı, kendi arasında ikiye ayrılır:

a) Geçişli fiiller: Nesne alan fiillerdir.

Örnek: Mehmet gazeteyi inceledi.

Özne Nesne Yüklem (Fiil)

b) Geçişsiz Fiiller: Nesne almayan fiillerdir.

Örnek: Bebek gece ağladı.

Özne Yüklem (Fiil)

Fiilimsiler

Fiilden türeyerek oluştukları hâlde, cümlelerde isim, sıfat, bağ fiil görevindeki kelimelerdir. Fiilimsiler isim fiiller, sıfat fiiller ve bağ fiiller olmak üzere üç bölümde incelenir:

1. İsim fiiller (Eylemliler)

Fiillerin köklerine -mek / -mak, -me / -ma, -iş / -ış / -üş / -uş“

eklerinden herhangi birisi eklenerek oluşturulan yeni kelimeye **isim fiil** denir. Bu oluşan kelime yarı isim yarı fiildir.

Örnekler: Okumak, çalışma, düşünüş gibi.

2. Sıfat fiiller (Ortaçlar)

Fiil köklerine “-en / -an, -er / -ar, -ecek / -acak, -esi / -ası, -dik / -dık, mez / -maz, -miş / -mış“ eklerinden herhangi birisi eklenerek oluşturulan yeni kelimeye **sıfat fiil** denir.

Örnekler: Okuyan (insan), çalışacak (işçiler), düşünmez (yağınlar) gibi.

3. Zarf (Bağ) fiiller (Ulaçlar)

Fiil köklerine “- e / -a, -i / -ı, -ü / -u, -ıp / -ip, -erek / -arak, -meden / madan, -eli / -alı“ eklerinden herhangi birisi eklenerek oluşturulan yeni kelimeye **zarf (bağ) fiiller** denir.

Örnekler: Okuya okuya (yolculuk yaptılar.), çalışarak (başarıya ulaştılar.), düşünmeden (hiçbir işe girişmiyorlardı) gibi.

Önce besmele,
En güzel kelime.

Allah'ım
Yol boyunca
Bırakma elimi,
Düşerim sonra.

Allah'ım
Niçin halkettinse beni
Kalbime söyle iyice,
Engellerden arınsın yolum.

Allah'ım
Nasıl pırıl pırılrsa,
Güzelse sevdiğin kulların,
Öyle güzel kıl beni.

Allah'ım
O güzeller güzeli
Hangi iyilik diledi senden,
Dilerim ben de öylelerini.

Allah'ım
Peygamber Efendimiz
Hangi şeylerden sığındıysa sana,
Upuzak tut benden de onları.

Allah'ım
Yol boyunca,
Tarih boyunca,
Başiboş bırakma bizi.

• Cahit Zarifoğlu
(1940 - 1987)

Önemli Kelimeler: **Halketmek:** Yaratmak, **Arınmak:** Temizlenmek

SORULAR

1. Çocuk, Allah'tan kendisine neyi söylemesini istiyor?
2. Çocuğun yoluna çıkan engeller neler olabilir?
3. Çocuk, "Güzeller güzeli" diye kime diyor?
4. Tarih boyunca başiboş bırakılmak ne demektir?

• Kök - Ek - Gövde

Kök: Başka bir kelimedenden türememiş, bölünemeyen anlamlı, en küçük ifadeye "kök" denir. Kökler sadece bir değil birden fazla heceden de oluşabilir. Örnekler: Oku, yaz, gel, ses, balık, pencere.

Ek: Kelimelerin kök veya gövdelerine bağlanarak onlara yeni yeni anlamlar kazandıran ayrıca bu eklerle çeşitli görevleri belirleyen unsurlara "ek" denir. Ekler yapım ve çekim ekleri olmak üzere, iki ana gruba ayrılır:

a) **Sözcüklere yeni anlamlar kazandıran ekler** *yapım ekleridir.*

Örnek: Türk kelimesi bir ırkı ifade ederken; -çe yapım eki bu kelimeye eklenince bir dil, lisân anlamını katar. Türk: Türk + çe = Türkçe

b) **Kelimelerin kök ve gövdelerine eklenerek, eklendiği ifadelerin anlamını değil; sadece şeklini değiştiren ekler** *çekim ekleridir.*

Örnek: Kitap kelimesine "-ler" çoğul eki geldiğinde, kelimenin anlamı değişmez; sadece bir kitap anlamı varken, birden fazla kitap anlamına gelir. Kitap: kitap + lar = kitaplar

Gövde: Kök durumundaki ifadelerin, üzerlerine yapım eki almalarıyla oluşan yeni ifadelere *gövde* denir. Örnek: Bil: bil + inç = bilinç

Cümle: Bir olayı, duyguyu, düşünceyi, isteği ve yargıyı anlatmak için oluşturulan ifade gruplarına "cümle" denir. Cümlenin dört önemli parçası bulunmaktadır. Bunlar yüklem, özne, nesne ve tümleçtir.

1. **Yüklem:** Cümlelerde iş, oluş ve yargı bildiren unsurdur.

Örnek: Yavuz çocuk kulübüne üye olmak istiyor. Yüklem

a) **Fiil cümlesi:** Cümledeki fiili çekimli fiil olan, cümlelerdir.

Örnek: Fuarda çok ilginç kitaplar gördüm. Yüklem

(*Bu cümlenin yüklemi, fiil soyludur. Bu cümle, bu nedenden dolayı fiil cümlesidir.*)

b) **İsim cümlesi:** Cümledeki yüklemi, isim soylu kelimelerin ek fiil almasıyla oluşan cümlelerdir.

Örnek: Kırmızı ışıkta geçen adamdı. Yüklem

(*Bu cümlenin yüklemi, isim soyludur. Bu cümle bu nedenden dolayı isim cümlesidir.*)

2. **Özne:** Cümlelerde eylemi yapan unsurdur.

Örnek: Yavuz, çocuk kulübüne üye olmak istiyor. Özne

3. **Nesne:** Cümlelerde öznenin yaptığı işten direk olarak etkilenen unsurdur.

Örnek: Yavuz, çocuk kulübüne üye olmak istiyor. Nesne

4. **Tümleç:** Cümlelerdeki yüklemi çeşitli anlamlarla kuvvetlendiren unsurdur.

Örnek: Yavuz, çocuk kulübüne üye olmak istiyor. Tümleç

• Atasözleri ve Deyimler

1. Atasözleri

Anlam derinliği olan, kalıplaşmış, ayrıca halk diline ve kültürüne yerleşmiş ifade gruplarına “**Atasözü**” denir. Atasözleri kesin hüküm cümleleri olduğundan, yargı bildirirler.

Örnek: • Akıl yaşta değil, baştadır. • Balık baştan kokar.

- Ateş olmayan yerden duman çıkmaz. • Güneş balçıkla sıvanmaz.
- Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar, gibi.

2. Deyimler

İfade veya ifade gruplarının gerçek anlamlarından uzaklaşarak, meydana gelen yeni kalıplaşmış sözlere “**deyim**” denir. Deyimler yargı bildirmezler.

Örnek:

- Odunum yaş • Dört elle sarılmak • Ana baba günü
- Bir dediğini iki etmemek • Mal canlısı • Koltuk düşkünü
- Kulağı tetikte, gibi.

Paragraf: Aynı amacı, anlamı anlatmaya çalışan cümlelerin bütününe “**paragraf**” denir. Şekil olarak paragraf, bir satır başından başlayıp, diğer satır başına kadar olan bölümdür.

Paragraflar amaçça ve anlamca bir bütündür. Bundan dolayı her paragraf aynı zamanda birer düşünce birimidir. Bir yazıda paragraf sadece bir cümleden de oluşabilir. Fakat paragraflar genellikle birden fazla cümlelerden oluşur. Her paragrafta bir düşünce savunulmaya çalışılır.

Kompozisyon: Herhangi bir konu hakkında duygu ve düşünceleri anlatan kısa ve özlü yazıya kompozisyon denir.

Kompozisyon üç bölümden oluşur:

- 1. Giriş bölümü.** Giriş bölümü genellikle tek paragraftır. Yazıda anlatılacak olan konu ilk olarak bu bölümde sunulur. Bu bölüm kısa, sade, özlü ve etkileyici cümlelerden oluşur.
- 2. Gelişme bölümü:** Gelişme bölümünde, giriş bölümünde tarif edilen konu geniş bir şekilde bir veya birden fazla paragrafla anlatılır.
- 3. Sonuç bölümü:** Sonuç bölümünde, giriş bölümünde başlayıp, gelişme bölümünde anlatılan düşünceler özlü bir cümle ile bir sonuca bağlanır.

“İnsan bu, kabrine bile alışır oğlum. Git hele bir, alışırsın.” derdin. Lâkin ben dört aydır hâlâ alışamadım. Köyümün, evimin herşeyi, ama her şeyi buram buram burnumda tütüyor. Biliyorum karıştı kafan, şaşırıydın değil mi? Haklısın anam, çünkü senin, yüzün gibi ak yüreğin bunca çirkinliği, kötülüğü bilemez, anlatsam da anlayıp kabullenemez. Ama ben yine de anlatacağım.

Anacığım sen bana çocukluğumdan beri sevmeyi, saymayı, hoşgörüyü öğrettin. “Kul hakkı bu oğul, zehirden acıdır.” derdin. Hakk’ı bildirdin. Birdir, tektir deyip yaratanımı tanıttın. Resulünü sevdirdin. Beni bir oya gibi işledin, bezedin. Bunları sadece söylemekle de kalmadın, yaşadın. Benim için biricik örnektin. Yok anacığım yok, buralar senin bana öğrettiğin gibi değil. Çok yabancı, çok uzak. Burada insanlar benim köyümdeki gibi sevgi dolu, güler yüzlü değil, birbirinin yardımına koşmuyor, birbirinin dertleriyle dertlenmiyorlar. Herkes daha fazla kazanmak, daha iyi yaşamak kaygısında. Aileler yuva sıcaklığını yitirmiş, ah bir görsen anacığım.

Geçenlerde okulda bir arkadaş, ders sırasında birden fenalaştı, hastaneye bile yetiştiremediler. Sonradan öğrendik ki, uyuşturucu kullanıyormuş. Ailevi problemleri varmış. Annesi babası ayrı yaşıyor, kendisiyle ilgilenmiyorlarmış. Zaten babası da alkol mübtelasıymış. Hiçbir şeye, hiçbir kimseye inanmazmış. Sana, bembeyaz örtüne, nurdan yüzüne, berrak kalbine ne kadar yabancı sözler bunlar değil mi anacığım?

İşte böyle anacığım... Sana mektubumun başında alışamadım demiştim ya, alışamadım da. Fakat öylesine korkuyorum ki, bir gün alışmaktan, bir gün buralara uyup sana, senin bana öğrettiklerine yabancı kalmaktan, bu hayatın bir parçası olup çıkmaktan, onlar gibi düşünüp, onlar gibi yaşamaktan. Ne olursun anne beni koru. Anne beni koru... (*Altınoluk-Yuvamız Dergisi*)

Önemli Kelimeler:

Yürek: Gönül, kalp, cesaret, yiğitlik

Oya: Başörtü, mendil gibi şeylerin etrafına süs olarak dikilen işleme

Bezemek: Süsleme, nakışlama

Uyuşturucu: Esrar, morfin, kokain

Mübtela: Alışkanlık, bağımlılık, düşkünlük

Berrak: Temiz, duru

Deyimler:

Buram buram burnunda tütme: Çok özlemek.

SORULAR

1. Çocuğun buram buram burnunda tüten ne? Niçin?
2. Kul hakkı niçin zehirden acıdır?
3. Büyük şehirlerde ve yabancı yerlerde insanlar birbirlerine niçin sıcak davranmıyorlar?
4. Uyuşturucuya daha çok kimler alışıyor?
5. Çocuk, bulunduğu yere alışmaktan niçin korkuyor?

ALIŞTIRMALAR

1. Aşağıdaki açıklamaların ve bilgilerin doğru olanlarına "D", yanlış olanlarına ise "Y" harfi koyunuz.

a- Varlıkları niteleyen ya da belirten sözcüklere "sıfat" denir.

Örnek: Temiz dişler. **Sıfat**

b- Aralarında anlam bakımından bağlantılı olan cümleleri, kavramları anlam ve şekil yönüyle birbirine bağlayan sözcüklere "bağlaç" denir.

Örnek: Arabayı çok dikkatli kullanıyordu. **Bağlaç:**

c- Aynı türden kelimelerin tekrar edilmesiyle oluşan gruplar, ikileme sözcükleridir.

Örnek: Ali, Ahmet, Mehmet kütüphanede beraber ders çalıştılar.

İkileme sözcük:

d- Türkçe'de fiillerde iki kip vardır. Bunlardan birisi haber (zaman) kipleri, diğeri de dilek (istek) kipleridir.

e- Haber (zaman) kipleri 5 çeşittir. Bunlar: Di'li geçmiş, miş'li geçmiş, şimdiki, gelecek ve geniş zamanlardır.

f- Dilek (istek) kipleri 4 çeşittir. Bunlar: İstek, gereklilik, rивayet ve reddetme şekilleridir.

g- Hakan kitap okudu, fakat Cevdet boş boş oturdu
Özne nesne fiil bağlaç özne ikileme fiil

h- Anne ve babaya saygı gösterildi.

Tümleç özne bağlaç

2. Aşağıdaki cümlelerde, altı çizilmiş olan fiillerin hangi kip ve zaman olduğunu, noktalı olan yerlere yazınız.

a) Abdullah dün geldi.

..... /

b) Kendi ve aynı zamanda başkalarının emniyetini düşünen bir sürücü, trafik kurallarına daima dikkat edip uyar.

..... /

c) Okulda başarılı birer öğrenci olmanız için, derslerinize düzenli olarak çalışmalısınız.

..... /

d) Bayram gelince akrabalarımı ziyaret edeceğim.

..... /

e) Sınavda dikkatli olmadığı için, birçok hata yapmış.

..... /

f) Zor durumda olan insanlara yardım edelim.

..... /

g) Anayurdum, vatanım Türkiye'yi çok seviyorum.

..... /

h) Çalışkanlığından dolayı başarıdan başarıya koşuyor.

..... /

3. Aşağıdaki noktalı yerlere uygun olan çekimli fiilleri yazınız.

a) 1. tekil şahıs: çalışmalıyım

2. tekil şahıs:

3. tekil şahıs:

1. çoğul şahıs:

2. çoğul şahıs:

3. çoğul şahıs: çalışmalılar

- b) 1. tekil şahıs:okumalıyım
2. tekil şahıs:
3. tekil şahıs:
1. çoğul şahıs:
2. çoğul şahıs: okumalısınız
3. çoğul şahıs:
- c) 1. tekil şahıs:
2. tekil şahıs:düşünürsün
3. tekil şahıs: düşünür
1. çoğul şahıs:
2. çoğul şahıs:
3. çoğul şahıs:
- d) 1. tekil şahıs:
2. tekil şahıs:
3. tekil şahıs:
1. çoğul şahıs:
2. çoğul şahıs: yazacaksınız
3. çoğul şahıs:
- e) 1. tekil şahıs:
2. tekil şahıs:
3. tekil şahıs:
1. çoğul şahıs:
2. çoğul şahıs: göndermişsiniz
3. çoğul şahıs:
- f) 1. tekil şahıs:gittim
2. tekil şahıs:
3. tekil şahıs:
1. çoğul şahıs:
2. çoğul şahıs:
3. çoğul şahıs:
- g) 1. tekil şahıs:
2. tekil şahıs:
3. tekil şahıs: dikkat etmeli
1. çoğul şahıs:
2. çoğul şahıs:
3. çoğul şahıs:

- h) 1. tekil şahıs:
2. tekil şahıs:
3. tekil şahıs:
1. çoğul şahıs:
2. çoğul şahıs:
3. çoğul şahıs: spor yapmalılar

4. Aşağıdaki ifade gruplarının hangileri “atasözü”, hangileri “deyim” dir, yazınız.

- a) Tuzu kuru olmak.
b) Dört elle sarılmak.
c) Yalancının mumu yatıya kadar yanar.
d) Akılsız başın zahmetini ayaklar çeker.
e) Ağaç yaş iken eğilir.
f) Bugünün işini yarına bırakma.
g) Gözü açık olmak.
h) Su uyur, düşman uyumaz.

5. Aşağıdaki nokta nokta bölümlere uygun sözcükleri yazınız.

a) Kompozisyonun, ve sonuç olmak üzere üç bölümü vardır.

b) Atasözleri yargı (hüküm), deyimler ise

c) Cümlelerde isimlerin (adların) daha önce geçmiş kavramların yerini tutan sözcüklere “.....” denir.

d) Varlıkların yaptıkları bütün işleri, hareketleri ve oluşları, belirli bir zaman ve şahısa bağlı bir şekilde belirten sözcüklere “..... (.....)” denir.

e) Aralarında anlam bakımından bağlantılı olan cümleleri, kavramları anlam ve şekil yönüyle birbirine bağlayan sözcüklere “.....” denir.

f) Görmek fiilini şahıslara göre çekiniz.

1. Ben görüyorum 4. Biz
2. Sen 5. Siz
3. O 6. Onlar.....

Cevap Anahtarı

1. Sorunun cevapları

a- D, b- Y, c- Y, d- D, e- D, f- Y, g- D, h- Y,

2. Sorunun cevapları

- a- Haber (zaman) kipi / Di'li geçmiş zaman
b- Haber (zaman) kipi / Geniş zaman
c- Dilek (istek) kipi / Gereklilik şekli
d- Haber (zaman) kipi / Gelecek zaman
e- Haber (zaman) kipi / Mişli geçmiş zaman
f- Dilek (istek) kipi / İstek şekli
g- Haber (zaman) kipi / Şimdiki zaman
h- Haber (zaman) kipi / Şimdiki zaman

3. Sorunun cevapları

- a) 2. tekil şahıs çalışmalısın
3. tekil şahıs çalışmalı
1. çoğul şahıs çalışmalıyız
2. çoğul şahıs çalışmalısınız
- b) 2. tekil şahıs okumalısın
3. tekil şahıs okumalı
1. çoğul şahıs okumalıyız
3. çoğul şahıs okumalılar
- c) 1. tekil şahıs düşünürüm
1. çoğul şahıs düşünürüz
2. çoğul şahıs düşünürsünüz
3. çoğul şahıs düşünürler
- d) 1. tekil şahıs yazacağım
2. tekil şahıs yazacaksın
3. tekil şahıs yazacak
1. çoğul şahıs yazacağız
3. çoğul şahıs yazacaklar

- e) 1. tekil şahısgöndermişim
2. tekil şahıs göndermişsin
3. tekil şahıs göndermiş
1. çoğul şahıs göndermişiz
3. çoğul şahısgöndermişler
- f) 2. tekil şahıs..... gittin
3. tekil şahıs gitti
1. çoğul şahıs gittik
2. çoğul şahıs gittiniz
3. çoğul şahısgittiler
- g) 1. tekil şahıs..... dikkat etmeliyim
2. tekil şahıs dikkat etmelisin
1. çoğul şahıs dikkat etmeliyiz
2. çoğul şahısdikkat etmelisiniz
3. çoğul şahıs dikkat etmeliler
- h) 1. tekil şahıs.....spor yaparım
2. tekil şahıs spor yaparsın
3. tekil şahıs spor yapar
1. çoğul şahıs spor yaparız
2. çoğul şahıs spor yaparsınız

4. Sorunun cevapları

- a) Deyim, b) Deyim, c) Atasözü, d) Atasözü, e) Atasözü
f) Atasözü, g) Deyim, h) Atasözü

5. Sorunun cevapları

- a) giriş, gelişme; b) bildirir, bildirmezler; c) zamir; d) fiil, (eylem)
e) bağlaç, f) 2. görüyorsun 3. görüyor 4. görüyoruz 5. görüyorsunuz 6. görüyorlar
g) basit, türemiş ve bileşik; h- fiillerde çatı